НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх.No 51-553-04-228
Дата 23 / 06 2025 г.

ЧРЕЗ
Г-ЖА НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
51-вото НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО
Г-ЖА АННА АЛЕКСАНДРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
КОНСТИТУЦИОННИ И ПРАВНИ ВЪПРОСИ

ОТНОСНО: второ гласуване на Законопроекта за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс, № 51-553-37-30/18.06.2025 г. (общ законопроект, на основата на приетите на първо гласуване на 18.06.2025 г. два законопроекта)

Уважаема госпожо Председател,

На основание чл. 79, ал. 1, във вр. с чл. 77, ал. 2 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание предлагаме изменения и допълнения в Законопроекта за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс (общ законопроект, на основата на приетите на първо гласуване на 18.06.2025 г. два законопроекта), както следва:

I. § 1 се изменя така:

„§ 1. В чл. 34, ал. 3 след думите „за участие“ се добавя „в информационна среща за процедурата по медиация и“, а думите „в случаите по чл. 140а и 140б“ се заличават.“.

Мотиви: *При обективна невъзможност, която може да съществува и за дълъг период от време, която може да е възникнала и след преценката на съда, че спорът е подходящ за медиация, изключването на възможността за изрично упълномощаване на друго лице за участие в информационна среща, лишава страната от възможността да се запознае с преимуществата на процедурата по медиация и да вземе информирано решение дали желае да участва в провеждане на процедура по медиация. Санкции за такава страна*

няма да има, но няма и възможност да изпълни законовото си задължение по чл.140а ГПК и да упражни правото си за информираност. Съгласно чл.140в, ал.2 страните са длъжни да участват в информационна среща само веднъж. В случай, че срещата не приключи със съгласие за провеждане на медиация по същество и страна/страните пожелаят след време да проведат втора информационна среща, правото им да участват чрез пълномощник и в тези случаи е неоправдано. От друга страна, нормата на чл.140 ал.3 ГПК дава възможност за участие в информационна среща чрез представител само в изрично регламентирани хипотези. В мотивите на проекта за изменение и допълнение на ГПК няма изложени съображения за това ограничаване на възможностите за всички останали случаи извън 22а от ЗМ.

II. В § 2 в новото съдържание на изр. първо на чл. 78, ал. 9 думите „съдът е одобрил сключено споразумение в процедура по медиация“ се заменят със „спогодбата е в резултат на сключено споразумение в процедура по медиация или когато производството по делото е прекратено поради оттегляне или отказ от иска в резултат на това споразумение“.

Мотиви: *Съгласно правната дефиниция за медиация - чл. 1 ЗМ, медиацията е алтернативен способ за решаване на правни и неправни спорове. Не са изключение случаите на прекратяване на съдебни производства поради оттегляне или отказ от искове именно защото в процедура по медиация са решени и неправни спорове. Отделно от това, всяка процедура по медиация задължително приключва с изготвено и подписано писмено споразумение, когато страните постигнат съгласие, че са разрешили своите спорни въпроси. В мотивите на законопроекта е посочена статистика от проведени медиации в изброени съдебни центрове на страната, която е послужила за извършване на подбора на групите дела, включени в чл.140а ал.1, от която не може да се направи извод за различните възможности за прекратяване на дела в резултат на проведени медиации.*

III. В § 4, т. 2 в създаваната ал. 2 думите „заплаща глоба в размерите по чл. 91, ал. 1“ се заменят с „дължи разноските за срещата с медиатора с продължителност от 1 час, в размерите съобразно наредбата по чл. 25а, т. 4 от Закона за медиацията“ и се създават изречение второ и трето: „Когато информационната среща не е проведена поради неявяване и на двете страни, разноските за срещата с медиатора се заплащат от тях поравно. Съответните суми се присъждат в полза на съда.“.

Мотиви: Предложеният текст не е в съответствие с мотивите на КС и особеното мнение по Решение по к.д.11 /01.07.2024г. Предвиждането на глоба за неизпълнение на задължението за участие в информационна среща – превръща участието на страните в административно задължение или тежест, противоречи на изискванията страните да не се натоварват с разноски, за да бъде спазен принципът „доброволност". В решение на СЕС по съединени дела С-317/08, С-318/08 С-319/08 и С-320/08 Alassini, се приема, че задължителната съдебна медиация е допустима при условие, че :

• страните не са заставени да сключат последващо споразумение по казуса си;

• това не забавя съществено предявяването на иска по съдебен ред;

• погасителната давност не тече за времето на процедурата по медиация;

• воденето на медиацията не причинява разходи или причинява незначителни такива за страните

Ако съдът налага глоба на основание чл.92 ал.1, може да се случи страните да са глобявани на две основания-по ал.1 и ал.2 в случаите на задължаване за участие в информационна среща. Разходите за глобената страна няма да бъдат незначителни. Разноските за среща с медиатора за един час са 100лв. и в сравнение с наложена глоба по ал.1 или глоби по ал.1 и ал.2 могат да се приемат за незначителни.

IV. В § 5, в създаваната ал. 5 накрая се поставя запетая и се добавя „в случай, че такива доказателства са налице".

V. В § 6, в създаваната ал. 4 накрая се поставя запетая и се добавя "в случай, че такива доказателства са налице".

Мотиви по § 5 и 6: *За всички изброени пречки в чл.140а, ал.3 може да няма писмени доказателства, напр.т.5 и т.7, която е с неограничен обхват. Невъзможността да се посочат и представят доказателства може да доведе до Възможностите за насочване на страните към медиация, включително и задължаване за участие в информационна среща, предвидени в чл. 5, § 2 на Директива 2008/52/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 г. предвиждат уреждане задължителна медиация при условие, че това не препятства достъпа на страните до съд. При съобразяване с Директива 2008/52/ЕО и с цитираното решение на СЕС, текстът може да доведе до съществено*

забавяне предявяването на иска по съдебен ред и съответно нарушаване принципа „доброволност" на медиацията.

VI. В § 7 се правят следните изменения и допълнения:

1. В т.1, в създаваната нова ал. 3 се създава ново изречение второ: „По изключение, при наличие на пречки за лично участие, страната може да участва в информационната среща и чрез представител.", а досегашното изр. второ става изр. трето, като в него думите „и чрез представител" се заменят с „чрез представител и".

2. В т. 2 създаваната ал. 6 придобива следната редакция:

„(6) В случаите по ал. 3 и 5 съдът указва на страните, че при неизпълнение на задължението за участие без уважителна причина или при отказ от участие в информационна среща за процедура по медиация, когато са били задължени от съда, неявилата се или неучаствалата страна дължи разноските за срещата с медиатора с продължителност от 1 час, в размерите съобразно наредбата по чл. 25а, т. 4 от Закона за медиацията. Когато информационната среща не е проведена поради неявяване и на двете страни, разноските за срещата с медиатора се заплащат от тях поравно. Съответните суми се присъждат в полза на съда.".

Мотиви:

По т. 1: В допълнение на мотивите относно „§ 1. В чл. 34, ал. 3, ако задължаването за лично участие създава затруднения, води до финансови разходи или каквито и да било други неудобства, вкл. навлизане в личното пространство на страната, то тогава принципът доброволност на медиацията се ще компрометира. Право на всеки е да прецени как би желал да се информира за медиацията и няма никакво основание личното участие в информационната среща да се абсолютизира и да създава пречки за провеждане на процедурата. Страната може да се информира и чрез представител, като провеждането на същинската процедура по медиация , при изразено желание от всички страни, може да се отложи за подходящо време за да се осигури личното участие на всички.

По т. 2: Изложените мотиви за глобата - § 4.

VII. В § 8, в създавания чл. 140а[1] се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1:

а) в т. 3 думите „в производството по извършване на делбата" и тирето пред тях – отпадат.

б) в т. 11 думите „с цена на иска до 25 000 лв.“ и запетаята пред тях – отпадат.

в) създават се т. 13 – 15:

„13. защита на членствени права в търговско дружество по чл. 71 от Търговския закон или за отмяна на решение на общото събрание на дружеството по чл. 74 от Търговския закон, както и искания по чл. 58, ал. 1 от Закона за кооперациите и по чл. 25, ал. 4 от Закона за юридическите лица с нестопанска цел;

14. собственост и други вещни права върху имот или за нарушено владение;

15. изпълнение на задължения на собствениците, ползвателите или обитателите на самостоятелни обекти в сграда в режим на етажна собственост по чл. 6 от Закона за управление на етажната собственост, за възстановяване на направени от отделен собственик разходи за ремонт на общи части на сградата по чл. 48, ал. 7 от Закона за управление на етажната собственост, както и за отмяна на незаконосъобразно решение на общото събрание или на незаконосъобразен акт на управителния съвет (управителя) на етажната собственост по чл. 40, ал. 1 и чл. 43, ал. 1 от Закона за управление на етажната собственост.“.

Мотиви:

Относно б. „а“: Съдът може да прецени, че подходящи за насочване към медиация са производства за делба, при които няма спор относно съделители, квоти и имоти, които са предмет на делбата. Такива случаи не са изключение в съдебната практика.

Относно б. „б“: Няма причина да се прави разлика между гражданските спорове по т. 11 и търговските спорове по т. 12, за които е предвидено, че цената на иска няма значение. Както по граждански, така и по търговски дела е възможно страните да проявяват по-голяма старателност при преговори и съответно медиацията може по-лесно да бъде успешна, когато спорът е с по-голям материален интерес, т.е. когато „залогът“ е по-голям.

Няма причина да се прави разлика между това кои облигационни спорове са подходящи за препращане към информационна среща с очакването за разрешаването им чрез процедура по медиация и кои не са само въз основа на материалния интерес. Предлаганата граница за този материален интерес, която е заимствана от правилата за родова подсъдност, няма връзка с идеите за разрешаване на споровете чрез медиация, заложени в закона като цяло. Съдебните центрове по медиация са организирани към

окръжните съдилища, а на практика законът не предвижда възможност за окръжния съд да препраща дела към тях, освен при търговските спорове.

В някои случаи разликата между това дали спорът ще се разглежда по реда на производството по търговски спорове или по правилата на общия исков процес зависи не от вида на сделката, а от качеството на страната по нея – напр. банковите кредити или застрахователните договори, или записите на заповед са абсолютни търговски сделки по чл. 1, ал. 1 ТЗ, но ако страна в правоотношението е потребител (т.е. физическо лице), дори спорът да е за над 25 000 лв., той не се разглежда по реда на търговските спорове по чл. 365, т. 1 ГПК, а по реда на общия исков процес, като делото се счита за гражданско съгласно чл. 113, изр. 2 ГПК. Подобен формален подход за разграничаване кои спорове могат и кои не могат да бъдат задължително препратени към среща с медиатор е безпринципен.

Границата от 25 000 лв. е възприета преди почти 18 години и от тогава, включително поради настъпилите инфлационните процеси, тази сума съществено е променила значението си. Дори да не се мисли към този момент за промяна на границата на родовата подсъдност, няма пречка да се предвиди друга граница за препращане на дела към информационна среща за медиация, което да включи и граждански дела, подсъдни като първа инстанция на окръжен съд, както това е предложено по отношение на търговските – напр. 100 000 лв.

Ако се възприеме отпадането на ограничението от 25 000 лв., хипотезите на т. 11 и т. 12 могат да бъдат обединени в една разпоредба.

<u>Относно б. „в“:</u> Включването на посочените спорове в обхвата на чл.140а, ал.1 не противоречи на мотивите на законопроекта, с оглед възможността по тези спорове да се постигне споразумение в резултат на процедура по медиация. Една от целите на медиацията е подобряване на комуникацията между спорещи страни и в резултат на медиационни срещи може да се подобрят или съхранят взаимоотношения, да се обсъдят спорни въпроси относно тези спорове, които да предотвратят настъпването на бъдещи неблагоприятни последици, породени от лоша комуникация.

2. В ал. 3:

а) създава се нова т. 2:

„2. по спора вече е провеждана процедура по медиация между страните;“.

б) досегашните т. 2 – 6 стават съответно т. 3 – 7.

в) създава се т. 8:

„8. страна по делото е потребител, с изключение на исковете за вземания, произтичащи от договор за банков кредит или свързани с него правоотношения, както и от договор за имуществено застраховане;“.

г) досегашната т. 7 става т. 9.

Мотиви:

Относно б. „а“: Неоправдано е средства от бюджета на съда да се изразходват за случаи, когато страните са били информирани за същността и предимствата на медиацията, провели са медиация и това не е довело до разрешаване на спорните им въпроси преди предявяване на иск в съда. Ако страните пожелаят да направят нов опит да участват в процедура по медиация, това може да стане извън хипотезата на задължаване от съда за участие в информационна среща.

Относно б. „в“: Повечето случаи на масови потребителски спорове, които включват такива между потребители и експлоатационни дружества (топлоснабдяване, електроснабдяване, водоснабдяване), телекомуникационни оператори, дружества за бързи потребителски кредити и други подобни, в практиката са показали, че към момента няма създадена култура или нагласа както сред потребителите, така и сред търговците за разрешаване на тези спорове чрез медиация (показателна в тази насока е и практиката на помирителните комисии към КЗП, където проведените помирителни процедури са незначителен брой). Включването на всички потребителски спорове, които са твърде значителен брой (десетки хиляди), ще претовари центровете за медиация в самото начало, без да се очаква значителен положителен ефект (положителен ефект може да се очаква само при споровете с банкови и застрахователни институции с оглед на заявените от тях до момента позиции). Също така изискванията на Директива 2013/11 (Директива за АРС за потребители) са въведени чрез ЗЗП и производствата пред помирителните комисии към КЗП, което не налага въвеждане и на задължително препращане към информационна среща по медиация при потребителски спорове пред съда.

VIII. В § 10, в създавания чл. 314б думата „лично“ - отпада.

Мотиви: *Изложените мотиви по § 1.*

IX. В преходните и заключителните разпоредби, § 15, т. 8, в създавания чл. 21а се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „при условия и по ред, предвиден в наредбата по чл. 25а“ се заменят с „освен ако не бъдат посочени по общо съгласие на страните“.

2. Алинея 2 се изменя така:

„(2) Процедурата по медиация се провежда от медиаторите, провели информационната среща, в случай че страните не са избрали друг медиатор/медиатори, след даване на съгласие за провеждане на процедурата по медиация.“.

3. Алинея 3 – отпада.

Мотиви:

По т. 2: Информационната среща е част от началния етап на процедурата по медиация, т.нар. „Откриване“. Постигане на споразумение между медиатора и страните за провеждане на медиация се предхожда от разясненията по време на информационната част от откриване на процедурата-информационна среща. Целта на такава среща има няколко измерения-от една страна страните се информират за процедурата, от друга постигат психологическа връзка и изграждане на доверие с медиатора, които са абсолютно необходими предпоставки както за решението за провеждане на медиация по същество, така и за ползотворно провеждане на медиацията. Това е редът, по който се провеждат медиации в медиационните центрове-неформалните досега съдебни центрове и извънсъдебните центрове. Не е оправдано процедурата за избор на медиатор в съдебните центрове да се различава от утвърдените правила и практика на извънсъдебните центрове по медиация. Медиатор може да се определя от съдебен медиационен център само в случай, че не е избран от страните. Всяка друга регламентация на тази възможност нарушава принципа „Доброволност“ на медиацията.

Чл.21а не отговаря на заявената цел на законодателните промени – преодоляване на недоверието на гражданите към медиацията като алтернативен способ за разрешаване на спорове. Ако нормата остане в предложения вариант, у страните ще се създаде впечатление, че медиацията се случва извън тяхната свободна воля-съдът ги задължава да участват в информационна среща, координаторът им определя медиатор! Независимо, че се предвижда с наредбата по чл.25а да се определя редът за определяне на медиатор от координатора, водещият принцип при всяка една медиация, включително

информационната среща, която я предхожда, е първо страните да положат усилия да изберат медиатор и едва при липса на избор от тяхна страна или невъзможност за избор на медиатор от всички страни, той да се определя от координатора. Ако информационната среща се провежда от определен от координатора медиатор, по ред, определен с наредба -ал.1, а процедурата по медиация от медиатор, избран от страните или определен координатора на центъра - ал.2, няма да има предпоставка да се създаде доверие между медиатора и страните и ще се създава предпоставка за невярна представа у страните за начина на провеждане на медиацията. Доверието към медиацията няма да се създаде, напротив ще се получи разколебаване у страните защо е необходимо такова „разделяне" на информирането от медиацията по същество.

Редакцията на чл. 21а ЗМ поражда съмнение, че информационната среща е своеобразно „администриране" на процедурата по медиация, което противоречи както на същността на медиацията, така и на целите на закона.

<u>По т. 3:</u> Съдът не може да дава каквито и да било указания относно провеждане на процедурата. Участието на медиатор с конкретно посочено от съда образование е неправомерно прекрачване на границата между правомощията на съда и правото на страните да изберат медиатор. Това право не може да се подлага на ограничаване.

Вносители:

Нина Димитрова

Владимир Георгиев